

PREVENTISTA BOZP – ODBORNÁ PŘÍPRAVA ZAMĚSTNANCŮ POVĚŘENÝCH PLNĚNÍM ÚKOLŮ NA ÚSEKU BOZP VE FIRMĚ

SPECIALIST OF SAFETY AND HEALTH PROTECTION AT WORK – STAFF TRAINING OF EMPLOYEES RESPONSIBLE FOR TASKS ON THE SECTION SAFETY AND HEALTH PROTECTION AT WORK IN THE COMPANY

HLAVSA, P. & SKŘEHOT, P.A. & MAREK, J.

Abstrakt

Obsahem příspěvku je prezentace vzdělávacího programu pro vedoucí pracovníky a další zaměstnance, kteří jsou pověřeni plněním úkolů na úsečku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Program je určen především malým firmám do 25 zaměstnanců, kde současná legislativa nepožaduje zajišťování úkolů v prevenci rizik odborně způsobilou osobou v prevenci rizik. Zaměstnavatel může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti. Rozsah těchto znalostí není nikde uveden. Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú. sestavil pro tyto účely specializovaný vzdělávací program, jehož hlavním pilířem je jednodenní intenzivní kurz Preventista BOZP. Na tento kurz navazují další vzdělávací akce tak, aby absolventi kurzu měli zajištěny pravidelné informace o novinkách v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví.

Dalším významným podnětem pro vznik vzdělávacích akcí a celého programu jsou výsledky výzkumu „Současnost a trendy v BOZP z pohledu osob odborně způsobilých v prevenci rizik“. Tento výzkum probíhal formou dotazníkových šetření v období 3/2016 až 6/2017. Podrobné výsledky tohoto výzkumu budou rovněž prezentovány v navazující přednášce.

Abstract

The content of the contribution is a presentation of the educational program for managers and other employees who are responsible for tasks in the field of health and safety at work. The program is intended primarily for small companies up to 25 employees, where current

legislation does not require the risk prevention tasks to be provided by a professionally qualified person. Employers can provide risk prevention tasks themselves if they have the necessary knowledge to do so. However, there is no specification of this knowledge. Expert Institute of Health and Safety, z.ú. was prepared for this purpose by a specialized training program, the main pillar of which is the one-day intensive course „Specialist of safety and health protection at work“. This course is followed by other educational events to regularly provide information on health and safety reports to course graduates.

Another important impuls for the creation of training events and the whole program is the results of the research "Present and trends in the field of health and safety at work from the experienced professionally qualified person of risk prevention". This survey was conducted in the form of a questionnaire survey from 3/2016 to 6/2017. The detailed results of this research will also be presented in a follow-up lecture.

Klíčová slova

Prevence rizik, odborně způsobilá osoba v prevenci rizik, povinnosti zaměstnavatele, vzdělávání

Key Words

Risk prevention, professionally qualified person of risk prevention, employer responsibilities, education

Úvod

V souladu s požadavky zákona č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je za oblast BOZP ve firmě zodpovědná vždy osoba pověřená jejím vedením, tj. zaměstnavatel (zpravidla jednatel, ředitel). Pokud firma zaměstnává více jak 25 zaměstnanců, může zaměstnavatel zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, je-li k tomu odborně způsobilý, nebo jednou nebo více odborně způsobilými osobami v prevenci rizik (OZO PRE). Pokud však firma zaměstnává nejvýše 25 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám zaměstnavatel, má-li k tomu „potřebné znalosti“. Toto nepřesně formulované a blíže nespecifikované ustanovení zformovalo situaci v praxi do té podoby, kdy si ještě i dnes mnoho malých firem BOZP nezajišťuje vůbec, neboť každý jednatel, potažmo ředitel, je ze své funkce přece automaticky i odborníkem na BOZP. Ve firmách, ve kterých si je jejich vedení vědomo své zodpovědnosti i za oblast BOZP, pak v nejlepším případě pověřují zajišťováním BOZP osobu odborně způsobilou v prevenci rizik (zpravidla externisté), anebo touto agendou pověří někoho ze svých zaměstnanců. Druhá zmíněná varianta je sice levější, protože vlastní zaměstnanec (kterému se agenda BOZP zpravidla přidá k jeho obvyklým pracovním povinnostem) stojí firmu méně peněz než externista, za to je ale tato varianta mnohem více rizikovější. Takto pověřený zaměstnanec firmy totiž zpravidla nemá dostatečné povědomí o požadavcích právních a ostatních předpisů v oblasti BOZP a jeho nevědomost představuje riziko jejich byť „nevědomého“ porušení. V těchto situacích jsou firmy vystaveny nejen riziku sankčních postihů, ale především a zejména, vystavují své zaměstnance pracovním rizikům, která nemají identifikována a současně s tím i přijata adekvátní opatření proti jejich působení.

Pro firmy existuje ještě jedna možnost, jak se „vyhnout“ zajišťování BOZP skrze externistu (OZO PRE) a to proškolením vlastního zaměstnance na kvalifikaci Technik BOZP. Jedná se o kvalifikaci zařazenou do akreditovaného vzdělávacího programu, ale dle poznatků z praxe, není o tuto kvalifikaci značný zájem. Důvodů je několik a vždy narážejí jednak na efektivitu zvyšování kvalifikace u vlastních zaměstnanců (zaměstnanci zpravidla odmítají přejímat odpovědnost za oblast, které plně nerozumí) a dalším obvyklým důvodem jsou vynaložené finance. Firma si totiž jednoduše spočítá kolik jí celý proces zvyšování kvalifikace zaměstnance bude stát (zde kromě financí firmy počítají i časovou náročnost dané věci) a kolik by jí stálo zajišťování oblasti BOZP skrze externího odborníka (OZO BOZP). V této souvislosti se firmám zpravidla nevyplatí investovat do náročného zvyšování kvalifikace vlastních zaměstnanců a rovněž nechtějí platit mnohdy drahého externího odborníka. Situace je potom opět na bodu mrazu, kdy oblast BOZP nezajišťuje ve firmě komplexně nikdo.

Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú. (dále jen ZÚBOZ) se již od svého vzniku důsledně věnuje osvětě a vzdělávání v oblasti BOZP a výše neřešenou problematiku vnímal v kontextu s poznatky svých odborníků z praxe jako dlouhodobě tikající bombu. Reakcí na tuto neutěšenou situaci bylo vytvoření specializovaného kurzu PREVENTISTA BOZP. Jedná se o jednodenní intenzivní vzdělávací program v oblasti BOZP, který je určen vedoucím pracovníkům, ale i dalším osobám, které na svém pracovišti řeší úkoly v prevenci rizik. Dalším podnětem pro vytvoření programu byl výsledek výzkumu, který byl realizován naším ústavem mezi odbornou veřejností, převážně účastníky vzdělávacích akcí našeho ústavu nebo partnerské společnosti 3M Česko. Tímto krokem ZÚBOZ, jak se říká, „uhodil hřebíček na hlavičku“, neboť i v rámci tohoto průzkumu vyšlo najevo, že firmy by právě o tuto variantu řešení stáli nejvíce. Hlavním důvodem pro ně byla přijatelná cena za kurz, nízká časová náročnost a prokazatelné nabití stěžejních informací, které účastníkům kurzu umožňují pohybovat se v základní rovině v oblasti BOZP.

Účel programu

Hlavním účelem vytvoření kurzu, bylo zajistit účastníkům informace nezbytné pro naplnění zákonného požadavku na nabití tzv. „potřebných znalostí“. Firmy, které náš ústav s požadavkem na zvýšení kvalifikace u svých zaměstnanců oslovovali, měli k tomu prakticky shodné důvody. Disponovali zaměstnanci, kteří znali dokonale prostřední firmy, včetně zaměstnanců a nastavených procesů. Chyběly jim však podrobnější informace, potřebné k naplňování legislativních požadavků.

Před spuštěním samotného kurzu byly jako frekventanti uvažovány následující tři skupiny osob, u nichž se předpokládalo, že pro ně bude mít kurz největší význam.

- Vedoucí zaměstnanec. Zpravidla ti zaměstnanci, kteří jsou si vědomi svých povinností a odpovědnosti za zajištění BOZP na svém úseku a chtějí získat nebo doplnit své již nabitě informace.
- Zaměstnavatel. Zpravidla ten, který zaměstnává do 25 zaměstnanců a současná legislativa mu umožňuje, aby si prováděl úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti. Absolvování programu umožňuje získání těchto znalostí.
- Zaměstnanec spolupracující s OZO PRE. Zpravidla zaměstnavatelem pověřený zaměstnanec, který funguje jako tzv. „styčná osoba“ mezi firmou a externí OZO PRE.

Následné uskutečnění kurzu potvrdilo tyto původní domněnky organizátora, jelikož kurzu se zúčastnili osoby téměř rovným počtem z každé výše uvedené skupiny.

Popis programu

Základem je jednodenní intenzivní kurz, kde se účastníci seznámí se základními požadavky kladenými na zaměstnavatele z oblasti BOZP podle platných právních předpisů a se souvisejícími odbornými výklady. Vlastní výuka je koncipována do čtyř tematických bloků:

Blok 1: Právní předpisy a povinnosti zaměstnavatele na úseku BOZP

- Úvod do problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Přehled platné legislativy a vybraných ČSN norem.
- Povinnosti zaměstnavatele a práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti BOZP podle zákoníku práce, zákona č. 309/2006 Sb., zákona č. 258/2000 Sb. a jejich prováděcích předpisů.
- Povinnosti zaměstnavatele na úseku pracovních podmínek a hygieny práce.
- Pracovně lékařské služby a péče o zdraví zaměstnanců.
- Zaměstnávání těhotných žen, žen, které kojí, matek do konce devátého měsíce po porodu a mladistvých.
- Vnitřní předpisy zaměstnavatele.
- Inspekce práce a sankční postihy.

Blok 2: Vyhledávání a hodnocení rizik

- Identifikace nebezpečí a jejich zdrojů na pracovištích.
- Analýza a hodnocení rizik.
- Nebezpečné chemické látky a směsi.

Blok 3: Opatření pro snižování rizik

- Základní preventivní opatření.
- Zakázané práce.
- Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí.
- Požadavky na provoz a používání technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí.
- Požadavky na práce ve výškách, ve zvýšené poloze a na žebřících.
- Požadavky na práci s elektrickými spotřebiči.
- Osobní ochranné pracovní prostředky.
- Bezpečnostní značky a signály.
- Řešení mimořádných provozních událostí.

Blok 4: Dokumentace BOZP a způsob řízení bezpečnosti ve firmě

- Přehled dokumentace zaměstnavatele na úseku BOZP a způsob jejího vedení.
- Organizace práce, pracovní postupy a pokyny vedoucích zaměstnanců.
- Zajištění BOZP u osob pracujících mimo pracovněprávní vztah.

- Koordinace činností preventisty a technika BOZP ve firmě.
- Pracovní úrazy a nemoci z povolání, odpovědnosti zaměstnavatele a způsob jejich odškodňování.
- Preventivně kontrolní činnost na úseku BOZP, prověrky na pracovištích.

Na konci každého bloku je zařazeno praktické cvičení, které účastníci absolvují za aktivní podpory přítomného lektora. Celý kurz je zakončen ověřením znalostí účastníků a následným předáním osvědčení o absolvování programu profesního vzdělávání.

Pokračování programu a další rozvíjení znalostí.

Původně byl program koncipován jako vzdělávací akce ve formě kurzu, s platností osvědčení na dva roky. Účastníci kurzu však požadují opakování akce nebo alespoň častější pořádání podobných akcí. Vítáme tento zájem o vzdělávání a osvětu a reagujeme na něj uspořádáním několika dalších vzdělávacích programů.

Jednou z možností je využití pravidelných vzdělávacích a osvětových seminářů, které ZÚBOZ pořádá. Za všechny jmenujme například pravidelný seminář Praktické aspekty prevence rizik, který má za sebou již tři úspěšné ročníky. Seminář se zaměřuje na oblast hodnocení pracovních rizik, oblast prevence a na důsledky vznikající při podceňování či neznalosti rizik v praxi. Je rozdělen do dvou bloků – dopolední blok je věnován novinkám, trendům a legislativě v BOZP; navazující odpolední blok je pak zaměřen na ryze praktická témata, na vzájemné předávání zkušeností a diskuse o otázkách správné resp. špatné praxe.

Další možností je uspořádání vzdělávací akce v jednotlivých regionech. Tato nabídka je založena na zkušenosti, kdy poměrně velkou část potenciálních zájemců odradí to, že se podobné akce konají pouze v Praze nebo ve větších městech. První kurz jsme uspořádali v Lounech a sami jsme byli překvapeni velkým počtem zájemců. Při získávání zpětné vazby na kvalitu kurzu bylo mimo jiné oceněno i to, že nemusí za vzděláním dojíždět cca 50 km, ale mají to blízko u sídla své firmy. Proto dnes nabízíme uspořádání vzdělávací akce všude tam, kde se seje dostatečný počet účastníků.

Nedílnou součástí našich vzdělávacích akcí jsou i vystoupení odborníků z Oblastních inspektorátů práce, Krajských hygienických stanic, Ministerstva zdravotnictví a dalších orgánů a institucí. Tito odborníci přispívají ke zvýšení povědomí o bezpečnosti práce a ochrany zdraví především diskuzí k ustanovením právních předpisů a praktických poznatků z každodenního života.

Závěr a hodnocení programu

Program úspěšně plní cíle, které si organizátoři již v prvopočátku stanovili. Poskytuje srozumitelnou formou podstatné informace zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti. Dodává potřebné profesní sebevědomí a v neposlední řadě otevírá dalším lidem cestu k velmi zajímavému oboru, kterým bezpečnost práce a ochrana zdraví beze sporu je. Asi největším oceněním organizátora akce je zpětná vazba od účastníků. Namátkově si zde dovolíme uvést hodnocení jedné z účastnic kurzu: *„Bylo to skvělé a otevřelo mi to oči. Chci si udělat zkoušky OZO v prevenci rizik a budu se oboru BOZP věnovat naplno.“*

Korespondenční adresa

Petr Hlavsa

Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.

Ostrovského 253/3

150 00 Praha 5 – Smíchov

Česká republika

e-mail: hlavsa@zuboz.cz